

BISTVENE IN NEBISTVENE SESTAVINE PRODAJNE POGODBE.

Bistvene sestavine prodajne pogodbe so :

Kupec

Prodajalec

Vrsta blaga

Količina

Cena

Nebistvene pa so :

Dobavni rok

Kraj dobave

Prenos stroškov

Prenos rizika

Plačilni rok

Plačilni kraj

Način plačila

TERMINSKI ROK DOBAVE (do 16.6) FIKSNI ROK DOBAVE (16.6.)

POGODBA JE PRAVNO FORMALNA KADAR :

- je izrečena soglasna izjava volje
- so stranke pri pogodbi poslovno sposobne
- kadar je posel možen (prodaja zemlje na marsu ni možna)
- je posel prostovoljen
- kadar je posel dopusten (da ne kršimo pravnih predpisov)

Menica

Menica je listina s katero se izdajatelj (traasant) zaveže, da bo plačal sam ali po njegovem nalogu tretja oseba upravičenemu imetniku menice določeno vsoto denarja v določenem času v določenem kraju.

Sestavine menice:

- **izraz menica**
- **nalog, naj se plača določena vsota denarja**
- **ime tistega ki naj plaačaa**
- **navedbo dospelosti**
- **kraj plačila**
- **ime upravičeneca**
- **navedba dneva in kraja izdaje menice**
- **podpis izdaajatelja**

Menica izdana po lastnem nalogu pomeni, da sta izdajatelj in upravičenec ista oseba, če pa je izdana po tujem nalogu pa so trasat, trasant in remitent tri različne osebe. Solo menica pa pomeni da sta trasat in trasant ista oseba.

Akcept je z roko napisana izjava trasata da bo plačal menično vsoto. To potrди na menici tako da se podpiše prek lica menice

Indosiranje menice (prenos)

Preložitev menice na drugo osebo, ali poravnava računov

Menični diskont – kadar menico vnovičijo pred dospelostjo

Bianco menica- prazna akceptirana menica

1. MENICE PO VSEBINI

- ❖ Lastna (solo menica) (trasant in trasat sta ista oseba, redko se uporablja)
- ❖ Trasirana menica (plačilni nalog)

Po lastnem nalogu (je najpogostejša, trasant in remitent sta ista oseba)

Po tujem nalogu (je redkejša, trasant, trasat in remitent so 3 različne osebe)

2. MENICE GLEDE NA VRSTO POSLA

- Blagovna menica (blagovni kredit) –(dobava blaga)
- Finančna menica (denarni kredit)

POSEBNA OBLIKA:

Bianko menica – trasat zapiše akcept na prazno golico. Vsoto, datum dospelosti menice in druge sestavine izpolnimo šele kasneje.

INDOSIRANJE (PRENOS) MENICE:

Remitent lahko menico:

- obdrži do dospelosti in jo unovči oz. pooblasti druge, da jo unovčijo
- jo pred dospelostjo proda finančnim ustanovam z diskontom.
- jo pred dospelostjo izroči poslovnemu partnerju, da bi z menico poravnal kakšen drug dolg remitenta.

Če hoče remitent menico pred dospelostjo izročiti dalje, mora remitent na hrbtne strani menice to označiti. S tem remitent prenese menične pravice na drugo osebo, se imenuje indosament.

Indosant menico indosira, jo prenese na drugo osebo

Inosatar je oseba, v katere korist je bil prenos izvršen. Nov imetnik menice.

Z indosamentom:

- se prenaša lastništvo menice
- z njim postane odgovoren za plačilo menice tisti, ki menico s svojim podpisom indosira ali prenese
- mogoče je kontrolirati ali je tisti, ki ima menico v rokah, tudi njen upravičen lastnik. Kontrola ni izvedljiva če gre za bianko indosament.

MENIČNI DISKONT- menični upravičenec izroči svojo menico pred dospelostjo finančni ustanovi. Finančna ustanova odobri tistemu, ki je menico predložil, menično vsoto po odbitku (obresti za čas do dospelosti menice, provizije, pristojbine)

Diskontirane menice finančne ustanove zadržijo v posesti do dospelosti in jih potem unovčijo, če same potrebujejo denarna sredstva

FUNKCIJE MENICE

- 1. FUNKCIJA PLAČILNEGA SREDSTVA:** Menica je negotovinsko plačilo. Funkcija menice je zanemarljiva. Prevladuje menica po lastnem nalogu, ki jo remitent, zadrži do dospelosti ali pa jo z diskontom proda finančni ustanovi. Večkratni prenos menice za plačilo obveznosti je skrajno redek.
- 2. FINANČNA IN KREDITOZAVAROVALNA FUNKCIJA:** Menico pogosto uporabljamo kot sredstvo za zavarovanje kredita. Akcept menice zahtevamo pri prodaji s kasnejšim plačilom ali pri dodatnem zavarovanju denarnih kreditov. Poleg funkcije zavarovanja kreditov ima menica tudi funkcijo financiranja (diskontni kredit)

AKCEPT je z roko napisana izjava trasanta, da bo plačal menično vsoto. V prazno levo polje menice se podpiše in plača pristojbino.

DISKONT – menični upravičenec (remitent) izroči (proda) svojo menico pred dospelostjo finančni ustanovi (banki). Banka od meničnega zneska odtegne diskont (obresti). s prodajo menice si remitent pred dospelostjo zagotovi likvidna sredstva.

INDOSIRANJE (indosament) je pismena izjava, na hrbtni strani menice, s katero remitent prenese menične pravice na tretjo osebo. Ponavadi z njim izvršimo prenos na finančno ustanovo.

INKASO – je unovčenje menice ob dospelosti. Menico je potrebno predložiti na plačilnem mestu, na dan dospelosti ali v naslednjih dveh dneh. Ponavadi menico unovčimo v finančni ustanovi.

MENIČNO POROŠTVO ALI MENIČNI AVAL- plačilo menice je mogoče dodatno zavarovati s poroštvom. Porok se zavezuje, da bo v primeru, če menica ne bo plačana, plačal sam. Poroštvo da porok (avalist)

DOBRINE, POTREBE

Vrste potreb:

- 1. Eksistenčne potrebe** (nujne za življenje) eksistenca – obstoj
Potreba po hrani, pijači, domu, ...
- 2. Luksuzne potrebe:** jahte, modna oblačila(firme),...

3. Kulturne potrebe: potreba po obisku gledališča, knjige...

Ločimo:

- 1. Individualne potrebe (potrebe posameznika – hrana, obleka)**
- 2. Družbene potrebe (potrebe družbe – ceste, šole, bolnišnice)**

Potrebe zadovoljimo z dobrinami. Dobrine so sredstva, ki človeku omogočajo zadovoljiti potrebo.

DOBRINE

- 1. Naravne dobrine (zrak, voda)**
- dobimo jih v zadostnih količinah v naravi
- 2. Ekonomske dobrine**
- teh ni dovolj v naravi ali jih sploh ni
- ustvaril jih je človek s svojim delom
- imenujemo jih tudi proizvodi

Dobrine so omejene. Z njimi je potrebno gospodariti.

Ločimo:

- 1. Materialne: lahko jih primemo (obleka, hrana...)**
- 2. Nematerialne: ne moremo jih prijati (storitve zdravnika)**
- 3. Investicijske: (stroj) namenjene so za proizvodnjo potrošnih dobrin)**
- 4. Potrošne: namenjene so za zadovoljevanje človekovih potreb**

Udeleženci v gospodinjstvu so podjetja, ki izdelujejo dobrine in gospodinjstvo, ki porablja dobrine.

Potrebe so neskončna vrsta takšnih ali drugačnih občutkov ali želja, ki se porajajo pri ljudeh, recimo občutek nezadovoljenosti ali pomanjkanja. Te občutke skušamo zadovoljiti s koristnimi dobrinami.

Potrebe lahko členimo na več načinov. Ena delitev je delitev na eksistencialne (nujne za preživetje), kulturne in luksuzne (potratne) potrebe. Slednji dve kategoriji sta se pojavili kasneje v človeškem razvoju.

Po drugi delitvi delimo potrebe na:

- osebne potrebe (potrebe po hrani, stanovanju, obleki, ki jih človek zadovoljuje sam kot član gospodinjstva)**
- skupne potrebe (potrebe po zdravstvenem zavarovanju, kulturi, izobraževanju, ki jih ljudje zadovoljujejo skupaj (za enega človeka nastop visokega umetnika ni smotrni))**
- splošne potrebe (potrebe po varnosti, ki jih ljudje zadovoljujejo prek storitev organov oblasti ali družbeno-političnih skupnosti (država, dežela, občina)) in**

- poslovne ali razvojne potrebe (potrebe, ki nosilcem poslovanja omogočajo nadaljno konkurenčno delovanje in zaposlitev (naložbe v tiste proizvodne tvorce, ki jih bo združba potrebovala v naslednjem razdobju))

Dobrine

Dobrine so za razliko od potreb žal redke ali omejene. Prav tako kot potrebe tudi dobrine členimo v več smereh: na naravne in gospodarske ter na stvarne (predmetne) in nematerialne (storitve) dobrine.

Dobrine delimo tudi na tiste, ki zadovoljujejo posameznika neposredno (kruh, mleko) in tiste, ki ga zadovoljujejo posredno (traktor, molzni stroj). Govorimo torej o 'potrošnih in investicijskih dobrinah.

Potrebe in dobrine se medsebojno pogojujejo. Včasih se najprej pojavi potreba in nato dobrina, včasih pa obratno.

Sredstva (praviloma denar), ki jih človek potrebuje za pridobitev ustreznih dobrin, s katerimi zadovolji določene potrebe, je možno pridobiti z vključevanjem v ciljno usmerjena delovanja poslovnih sistemov (večinoma združb). Vključevanje praviloma pomeni namenitev delovnih sposobnosti posameznika za doseg ciljev poslovnega sistema.

Delo človeka je temeljni način za pridobivanje dohodka, s katerim človek zadovoljuje svoje potrebe.

Potrebe ljudi so neomejene, sodobno gospodarstvo načrtno vzuja človekove potrebe, gospodarstvo pridobiva dobrine za zadovoljevanje potreb., dobrine za zadovoljevanje potreb so omejene.

Obveznice

Obveznice so dolgoročni upniško dolžniški vrednostni papirji. So potrdila za posojila, ki ih najemajo veliki dolžniki z dovoljenjem države pod pogoji, ki jih sami določijo, in sicer tako, da izdajo potrdila o delinih zadolžitvah.

Izdajatelji obveznic so:

- država, ki izdaja državne obveznice (rok zapadlosti je med enim in tridesetimi leti)
- občine izdajo tako imenovane komunalne obveznice
- velika podjetja (elektrogospodarske družbe, vodnogospodarske družbe ipd.) izdajo podjetniške obveznice, katerih rok zapadlosti je od enega do 20 let.

Obveznica imetniku ne daje pravice do upravljanja posojenega denarja. Imetnik ni lastnik podjetja in ne more sodelovati pri njegovem upravljanju. Obveznica

ima glavnico in daje imetniku fiksni donos v obliki obresti. Izdajatelj obveznice vrača izposojeni denar v naprej določenih zneskih in obrokih, ki so rauporejni v zneskih, ki se za celoten čas odpravevanja dolga določijo ob izdaji obveznic v tabeli, ki jo imenujemo odplačilni načrt. Obroki so lahko letni, polletni ali četrletni. Navadno se v obrokih vračajo le obresti, glavnica pa se izplača v enkratnem znesku ob zapadlosti obveznice, je na splošno manj tvegana in manj donosna.

Vrste obveznic:

HIPOTEKARNA OBVEZNICA – izdajatelj največkrat izplačilo zavaruje s svojimi nepremičninami tako, da jih zastavi kupcem obveznic. Za kupca so varnejš in privlačnejša oblika naložbe kot navadne obveznice

OBVEZNICA Z NAKUPNIM BONOM z nakupnim bonom izdajatelj jamči kupcu obveznice, da bo imel možnost kupiti dodatne obveznice po ceni, ki je določena ob nakupu obveznice. Ta cena je višja od trenutne tržne, če pa se cena obveznic kasneje zviša, kupec takrat zanjo plača le ničjo ceno in ima dobiček

BREZKUPONSKE OBVEZNICE to so obveznice, pri katerih se glavnica ne obrestuje in se odplača v enem znesku ob zapadlosti. Izdajatelj jih ob izdaji prodaja po ceni, ki je nižja od njihove nominalne vrednosti, donos kupca je razlika med izplačano glavnico in nakupno ceno.

OBVEZNICE S SPREJEMENLJIVO OBRESTNO MERO obrestna mera teh obveznic je vezana na kakšno drugo obrestno mero, npr. bančno obrestno mero za dolgoročna posojila ali pa na stopnjo inflacije.

PREDNOSTI ZA IZDAJATELJA

- zbiranje velikih denarnih sredstev
- skrbeti mora za svojo uspešnost, boniteto, ugled

SLABOSTI ZA IZDAJATELJA

- prodaja obveznic je odvisna od vlagateljev

PREDNOSTI ZA KUPCA:

- varnost naložbe
- visoka kredibilnost
- davčne olajšave
- višja obrestna mera kot pri hranilnih vlogah

SLABOSTI ZA KUPCA

- manjša donosnost

ARA, AVANS

AVANS : Pri avansu kupec delno financira prodajalca, prodajalec ima zagotovilo, da bo kupec prevzel blago, če prodajalec ne izpolne obveznosti, mora naplačilo vrniti, če kupec ne prevzame blaga, prodajalec lažje dobi odškodnino. Prodajalec mora vrniti tisti del naplačila, ki presega dokazano skodo.

ARA : Kupec si s pologom are želi zagotoviti, da bo prodajalec predmet ki ga kupec želi kupiti prihranil zanj.

ŠPEDITER

Storitve v ožjem pomenu

Organiziranje prevoza

Špediter izbere ustrezno prevozno sredstvo, sklene prevozno pogodbo s prevoznikom, izpolni prevozne listine in če je potrebno skrbi za preložitve.

Stranske storitve

Embaliranje blaga, tehtanje, preštevanje, izbira ustrezne embalaže, zavarovanje blaga, pregled blaga, reklamacije,...

Zbiranje in dostavljanje tako imenovanih prevozov zbirnih pošiljk

Špediter zbira različno blago ali blago iste vrsti različnih pošiljateljcev, namenjeno različnim prejemnikom vendar v isto prevozno smer. Blago se odpremi na osnovi ene prevozne pogodbe po ugodnejši tarifi. V kraju prispelosti je blago ponovno razdeljeno. Pri tej vrsti storitve pošiljatelji prejmejo ugodnejše tarife, špediter je konkurenčno sposobnejši pa tudi prevoznik bolje izkorišča svoje prevozne zmogljivosti.

Izvedba prevoza »lasten vstop« - špediter je hkrati prevoznik

Te vrste storitev pride v poštev če se špediter hkrati ukvarja s prevozom kot s svojim rednim poslovanjem. Tako imajo nekatera špediterska podjetja lasten vozni park ob navalu pa še najemajo prevozna sredstva.

Skladiščenje

Špediter priskrbi skladišče ali pa skladišči v lastnem skladišču, kar pomeni, da je špediter hkrati prevoznik.

OBVEZNOSTI ŠPEDITERJA

Špediter je dolžan opravljati svoje delo s skrbnostjo dobrega gospodarja in pri tem varovati interese naročnika. Delitev obveznosti :

1. obveznost skrbnega poslovanja (pregled blaga, skrbna izbira vmesnih špediterjev in prevoznikov)
2. obveznost pravočasnega prevoza (skrb da se blago ne odpremi z zamudo)

Špediter je v celoti odgovoren za izpolnitev svojih obveznosti. Popolnoma mora nadomestiti vsako škodo, ki jo je povzročil sam. Ni pa odgovoren za krivdo drugih npr. prevoznika. Špediter ni odgovoren, če je bilo blago pomanjklivo embalarano, če je škoda nastala zaradi vloma. Vsaka špediterjeva odgovornost je izključen, če dokaže da je izročil blago enakega zunanlega videza kot ga je prejel. Špediterjeva odgovornost se razširja s špedicijskim zavarovanjem.

PRAVICE ŠPEDITERJA

- pravica do povračila dejanskih stroškov in provizije (naročniku se ne sme 2zaračunati višjih stroškov od dejanskih, pravico do provizije pa vveljavlja ko blago izroči)
- pravica do prevoza
- špediterjeva zastavna pravica (zastava stvari za svoje terjatve pri proviziji in nadomestnih stroškov. Le ta traja toliko časa dokler ima špediter blago ali tradicijske papirje
- pravica do dajanja naročil vmesnim špediterjem

FIRMA, PODJETJE

Firma je ime, ki ga ima podjetje in je s tem imenom vpisano v sodni register pri sodišču. Firmo uporablja podjetje ko nastopa v pravnem prometu.

Podjetje je praviloma gospodarska enota, ki izdeluje izdelke iali opravlja storitve. Cilj podjetja je ustvarjati dobiček.

RABAT, SKONTO

RABAT je popust pri ceni blaga, ki jih prodajalec iz različnih vzrokov priznava, ne glede na plačilni rok. Poznamo naslednje rabate:

- količinski rabat (obračunamo ga pogosto po posebni lestvici)
- končni količinski rabat (dajemo ga pri pogodbah o večjih količinah blaga, ki ga stranke ne odpokličejo naenkrat, temveč razdeljeno na delne dobave
- bonus za vrednost prodaje – priznavamo ga naknadno (povečini ob koncu leta) če je prodaja preseгла doličeno višino
- zvestobni rabat – dajemo ga osebam, ki nabavljajo določeno blago le pri enem dobavitelju ali že leta pretežno kupujejo pri tem dobavitelju
- rabat ob uvajanju – odibravani ga, kadar moramo na trgu uvajati nove izdelke
- rabat v času razprodaje – dajemo ga ob razprodaji ali ukinitvi prodajalne
- rabat zaradi napake pri blagu – odobravamo ga za poškodovano, toda še uporabno blago

SKONTO je odtegljaj od prodajne cene za plačila pred dogovorjenim plačilnim rokom.

Razlogi odobravanja skonta :

- prihranek pri obrestih – prejmejo svoj denar prej kot je dogovorjeno
- rizična premija – kupec plača takoj blago in ni nevarnosti da kasneje ne bi plačal
- Prihranek pri režijskih stroških – če kupec plača prej si prodajalec prihrani kontrolo dospelih plačil

DELNICE

Delnica je vrednostni papir, ki ga izda delniška družba, iz katerega izhajajo določene premoženjske in članske pravice. Najpomembnejša premoženjska pravica je pravica deleža pri dobičku (devidenda), najpomembnejša članska pravica pa je pri navadnih delnicah pravica upravljanja družba. Obe pravici sta v sorazmerju s številom delnic, ki jih delničar ima oz. dekečen delničarja v osnovnem kapitalu družbe. Poznamo več vrst in razredov delnic. Med njimi obstajajo velike razlike tako glede premoženjskih kot tudi članskih pravic. Ostale pravice, ki izhajajo iz delnice so še : predkupna pravica, praavica do informacij, pravica do udeležbe v likvidijski masi.

Pri delnicah poznamo več vrednosti delnic. Te so :

1. **nominalna vrednost** (osnovni delniški kapital se ob ustanovitvi d.d. razdeli na določeno število delnic, od katerih ima vsaka svojo nominalno vrednost, ki je zapisana na delnici, če je le-ta fizično izdana.
2. **knigovodska vrednost delnice** je vrednost, ki jo izračunamo iz podatkov bilance stanja delniške družbe kot razmerje med velikostjo kapitala družbe in številom izdanih delnic delniške družbe. Ponavadi je večja od nominalne vrednosti delnice
3. **likvidacijska vrednost** je ocena vrednosti podjetja v primeru likvidacije. Temu primerna je tudi vrednost posamezne delnice.
4. **tečajna oziroma tržna vrednost** se določi na trgu vred. papirjev na osnovi ponudbe in povpraševanja in se dnevno spreminja. Odvisna je od številnih dejavnikov, med njimi bi omenili pričakovani dobiček d.d. in uspešnost njenega sedanjega in preteklega poslovanja, državnih ukrepov, tržnih faktorjev in podobno.

Na odločitev o nakupu delnice najbolj vpliva donos delnic. Ta faktor sestavljata

1. **devidenda** (Delniška družba, ki je ustvarila letni dobiček, se lahko odloči, da bo le tega namenila izplačilu delničarjev. Del dobička, ki tako pripada vsaki delnici družbe, se imenuje dividenda. Dividenda je tem višja, čim višji je izplačani dobiček. Ponavadi se izplačuje v denarju, lahko pa se izplača tudi z dodelitvijo novih delnic
2. **kapitalski dobiček** (je dobiček ki se izraža v razliki med nakupno in prodajno ceno delnice. Kapitalski dobički so veliki. Če tržne cene delnic podjetja rastejo. Investitor pa lahko ustvari tudi kapitalsko izgubo, kadar

je razlika med nakupno in prodajno ceno negativna. To je pogost pojav pri podjetjih, ki slabo poslujejo, kar se odraža tudi na njihovih padajočih borznih tečajih.

IZDAJA IN NAKUP DELNIC

Delnice se lahko nakupujejo na naslednje načine :

- pridobitev kot ustanovitelj družbe
- vpis delnic (javna subskripcija)
- nakup delnic obstoječega podjetja

Tečaji ob izdaji – prepovedano je izdajati delnice pod njihovo nominalno vrednostjo (pod pari). Praviloma se izdajajo nad pari. Znesek, ki je nad nominalno vrednostjo imenujemo AŽIO.

PRAVICE DELNIČARJEV

- glasovalna pravica na skupščini delničarjev
- pravica do dela dobička (devidenda)
- devidenta je odvisna od doseženega dobička, od politike razdelitve dobička, od dodatnih donosov, od dobička ali izgube zaradi spremembe tečajne vrednosti delnice, če nastane razlika med nakupnim in prodajnim tečajem delnice. Izraža se na delnico ali v odstotkih glede na osnovni kapital
- pravica do prednostnega nakupa delnic novih izdaj
- pravica do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju delniške družbe

PRENOS DELNIC

Delnice so vrednostni papirji, ki se prenašajo brezoblično. Vendar se v posebnih primerih izdajajo imenske delnice. Te se glasijo na ime delničarja. Družba vodi knjigo delničarjev, v kateri so navedeni lastniki imenskih delnic. Prenos se opravlja z indosamentom in z vpisom prenosa v knjigo delničarjev. Za delničarja velja samo tisti ki je vpisan v knjigo delničarjev.

CESTNI PROMET

S cestnim prevozom se lahko ukvarjajo podjetja, ki prevažajo za lastne potrebe in podjetja, ki se ukvarjajo s prevozom podjetij kot s profitno dejavnostjo in prevažajo po naročilu tretje osebe.

Vsako pošiljko spremlja TOVORNI LIST.

V mednarodnem prometu uporabljamo 2 vrsti mednarodnih pogodb:

1. CMR – pogodba o mednarodnem tovornem listu
2. TIR – pogodba o carinjenju (kontejnerji)

Blago se naloži na kontejnerje v odpremni državi, izpolni se dokumentacija, opravi se carinski promet, nato pa kontejnerje zaplombirajo. Če na vmesnih carinah ne ugotovijo nobenih posebnosti se plomba odtrga šele v namembni državi, kjer se blago prevzame.

Slabosti cestnega prometa:

- **tovornjaki s priklopniki in specialnimi transporterji ogrožajo prometno varnost (nastajajo kolone, vozniki osebnih avtomobilov tvegano prehitvajo)**
- **z obdavčitvijo cestnega tovornega prometa ne zberemo toliko denarja, da bi z njim pokrivali velike stroške gradnje cest in stroške v zvezi z vzdrževanjem cest.**
- **Težka vozila znatno ogrožajo okolje (hrup, izpušni plini)**

Prednosti:

- **cestni promet se lažje prilagaja številnim željam strank kot železnica**
- **prevoz poteka od vrat do vrat – brez prekladanja in brez posebnih ukrepov, zato je lahko tudi cenejši, ker je cenejše omotanje, manjša nevarnost poškodb**
- **prevoz je možen po vseh poteh, ker vozila niso vezana na tračnice**

ŽELEZNIŠKI PROMET

Poznamo 2 vrsti pošiljk:

1. KOSOVNA POŠILJKA

Pri kosovni pošiljki moramo za vsak kos(zaboj, bala, vreča, sod) posebej izpolniti železniški tovorni list. Tudi na paletu naloženo blago velja za kosovni tovor. Posamezne pošiljke so označene z ustreznimi lističi oz. obeski, ki se morajo ujemati z navedbami v žel. tovornem listu.

2. VAGONSKA POŠILJKA

Gre za blago, ki ga pošiljatelj hkrati z žel. tov. listom izroči železnici za prevoz v vagonu (nad 6000 kg). Vagonske pošiljke so bolj cenovno ugodne.

Poznamo tudi ZBIRNO POŠILJKO.

Nastane z združitvijo številnih kosovnih pošiljk različnih pošiljateljev, namenjena je različnim prejemnikom. Običajno jo špediter organizira kot vagonsko pošiljko; cenovno ugodno.

IZROČANJE IN ODDAJANJE BLAGA

Kosovne pošiljke naklada železnica brezplačno, razkladanje pa opravi prevzemnik. Proti plačilu pa opravi to tudi železnica. Dostavo in prevzem »na domu« oskrbi železnica za plačilo (dobava od vrat do vrat).

Vagonsko pošiljko mora naložiti pošiljatelj, razložiti pa prejemnik.

Prejemnika o prispeli pošti namembna postaja obvesti po telefonu ali pisno. Pri prevzemni zamudi zahteva železnica zamudnino oz. ležarino.

Izbira železniškega vagona (odprt, zaprt, specialen) je odvisna od vrste blaga. Pomembna postaja uporaba specialnih vagonov: hladilniki, cisterne, vagoni za prevoz rude...

Kombiniran prevoz ima vedno večji pomen npr. železnica-cesta-ladja

Železnica se na željo prejemnika ali pošiljatelja odpremi prispelo pošiljko s cestnimi vozili do prejemnikovega naslova.

Veliki kontejnerji omogočajo pretovarjanje velikih pošiljk z enega prometnega sredstva na drugega (vagon, ladja, tovornjak, letalo)

Prevoznina je odvisna :

- Od vrste pošiljke (kosovna je dražja, vagonška cenejša)
- Način prevoza (navadni, ekspresni...)
- Vrste blaga (za nekatere blago veljajo posebne tarife)
- Razdalje (s povečano razdaljo se stroški za kilometre znižujejo)
- Teže blaga (večja teža stroški na kg oz. tona nižji)

Način odpreme kosovnih pošiljk:

1. NAVADNI PREVOZ

Navadne prevoze kosovnih pošiljk opravlja železnica z navadnimi vlaki. Vagon s kosovnimi pošiljkami je priključen kompoziciji potniškega vlaka. Železnica ima 24 ur časa za odpremo pošiljke (odpravni rok) in za 24 ur za vsakih začetih 250 km (prevozni rok). Predpisan je dopolnilni rok, lahko pa je tudi dogovorjen med železnico in pošiljateljem.

2. EKSPRESNI PREVOZ

Vagon je priključen kompoziciji ekspresnega vlaka. Železnica ima 24 ur odpravni rok in 24 ur za vsakih 400 km.

KURIR PROMET

Pri tej obliki se kosovne pošiljke odpremljajo s posebnimi vlaki. Pošiljko izroči stranka pooblaščenim osebam na vlaku (stevardesa, sprevodnik)

V mednarodnem prometu poznamo navadni in pospešeni prevoz.

ŽELEZNIŠKI TOVORNI LIST

Je prevozna pogodba med železnico in pošiljateljem. Železnica prevzame pošiljko skupaj z žel. tovornim listom, ki ga potrdi s podpisom in odtisom datumskega žiga.

Duplikat tovrnega lista omogoča pošiljatelju razpolaganje z blagom, dokler ni izročeno prejemniku.

V mednarodnem prometu uporabljamo mednarodni tovorni list CIM, ki je enotna listina za navadne, pospešene, rokovne in za dogovorjene pošiljke.

RID – nevarne snovi

ODKUP

Pošiljatelj lahko obremeni pošiljko z zneskom odkupa do višine njene vrednosti.

Železnica dostavi pošiljko prejemniku le proti plačilu odkupnega zneska.

ODGOVORNOST ŽELEZNICE

Železnica je odgovorna za prekoračitev izročilnega roka ali za škodo, ki nastane v času od prevzema pošiljke in za prevoz do izročitve zaradi:

- popolne izgube
- delne izgube
- poškodbe

Železnica ni odgovorna za škodo, ki nastane:

- zaradi pomanjkljivo naloženega tovora s strani pošiljatelja,
- zaradi višje sile, nevarnosti, ki jih železnica ni mogla preprečiti (strela, toča, potres...)
- zaradi posebnih hib blaga (kalo, izsušitev, rja, notranji razkroj, pomanjkljivo pakiranje...)

Višina odškodnine: borzna cena: če te ni – tržna cena, če te ni – običajna cena

49. Opišite in primerjajte značilnosti pomorskega in zračnega prometa!

POMORSKI PROMET

Ločimo notranjo plovbo in pomorsko plovbo. Notranja plovba po rekah in kanalih je poceni, toda počasna. Slovenija nima plovne reke.

Predpogoj za ladijski pomorski promet je, da ima država prosti dostop do morja in vsaj eno dobro opremljeno mednarodno pristanišče.

Pomorska trgovska plovba zaobsega vse ladje za prevoz potnikov ali blaga, ki pljujejo po morskih poteh.

Razlikujemo: - potniške ladje
- tovarne ladje

Po svetovnih morjih plujejo pretežno tovarne ladje.

Vedno bolj se uveljavljajo specialne ladje za prevoz posebnih vrst tovora (nafta, premog, žito, rude...), ker se zaradi velikih nakladalnih zmogljivosti teh ladij bistveno zmanjšujejo stroški pomorskega prevoza.

Tankerji prevažajo tekočine (predvsem nafto). Specialne ladje so za prevoz kontejnerjev. Omogočajo kontejnerski promet: blago naložijo že pri pošiljatelju v velike zabojnike in jih kot celoto pripeljejo s cestnimi vozili ali železniškimi tovornimi vagoni v pristanišče, kjer jih preložijo s pomočjo žerjavov na ladje, ki so specialno grajene za sprejem kontejnerjev.

VRSTE PREVOZNIKOV (LADJARJEV) V POMORSKI PLOVBI

Ločimo LINIJSKO in PROSTO PLOVBO.

LINIJSKA plovba poteka po vnaprej predvidenem voznem redu, po vnaprej določeni relaciji, po vnaprej določeni ceni, tarifi.

PROSTA plovba – plovne poti in čas vožnje se prilagajajo vsakokratnim prevoznim naročilom. Linijska plovba prevladuje pri prevozu kosovnega blaga, prosta pa prevažanju razsutega tovora (premog, ruda, žito) v velikih količinah.

ČARTER (pogodba o najemu ladje) – najem celotne ladje, za čas, relacijo in tarife se stranki sproti pogajata.

LADIJSKI TOVORNI LIST (KONOSAMENT ali nakladnica) se izpolnjuje za pošiljke v linijskem prometu. Tovorni list se izstavi v treh izvodih. En izvod prejme prevoznik, drugega pošiljatelj, tretjega prejemnik. S tem izvodom prevzame dospelost pošiljke.

Pri čarterski plovbi pa poznamo pogodbo o najemu ladij.

Prednosti ladijskega prevoza:

- ladje sprejmejo večjo količino nekega tovora

Slabosti:

- zaradi nesreč tankerjev so onesnažena obsežna obalna območja

- pri normalni uporabi pogosto čistijo tankerje na odprtem morju in spuščajo umazano čistilno vodo neposredno v morje, prav tako klavne odpadke od živine, ki jo prevažajo

- nevarne kemikalije in industrijske odpadke, vključno z radioaktivnimi odpadki, pogosto prevažajo z ladjami. Marsikdaj preti nevarnost, da bi se nenadzorovano znebili teh odpadkov.

- je počasen prevoz.

ZRAČNI PROMET

Naloga zračnega prometa je prevoz potnikov in blaga z letali.

Ločimo potniška letala in tovorna letala.

Tovorna letala zmorejo prevažati do 100 ton tovora (v zabojnikih)

Poleg letal, ki prevažajo samo tovor, so tudi tovorna letala, ki prevažajo potnike in tovor.

Ločimo:

- letala na kratke proge (pbl. Do dosega 1000 km)
- letala na srednje proge (pbl. Do dosega 3000 km)
- letala na dolge proge (pbl. Do dosega 7000 km)

Letališča so v lasti družb, običajno delniških družb. Tem letališkim družbam morajo plačevati letalske družbe pristojbine za uporabo letališča.

V Sloveniji je največje letališče »Ljubljana – Brnik«, »Aerodrom Ljubljana« je letališko podjetje, Adria Airways pa letalski prevoznik. Imamo še letališče v MB, medtem ko letališče v Portorožu sprejema le manjša potniška letala.

VRSTE LETALSKEGA PROMETA

1. redni linijski prevozi – letala opravljajo redne polete po določenih progah in po določenem redu
2. Čarterski prevozi – čas in pot poleta določamo po potrebi

Značilnosti letalskih družb:

- Visoka vrednost naložb (letala)
- Visoki stroški, ne glede na izkoriščenost

Letalske družbe so delniške družbe. Večina linijskih družb je popolnoma ali deloma v rokah države. Izključno zasebne družbe so samo v ZDA.

TARIFE V ZRAČNEM PROMETU IN PREVOZNA POGODBA

Tarife, ki jih določa IATA (International Air Transport Association) za linijske družbe so najnižje prevozne tarifne postavke in jih članice ne smejo zniževati.

SPLOŠNE tarife – veljajo za vse vrste blaga na različnih lokacijah, gre za obračun določenega zneska za 1 kg.

RAZREDNE tarife – so nižje ali višje od splošnih tarif (v odvisnosti od blaga). Višje tarife nam zaračunajo za dragocenosti, žive živali, medicinski material, nižje tarife pa za prevoz revij, knjig...

SPECIFIČNE tarife – zaračunavajo se na določenih relacijah za določene vrste blaga. So nižje od splošnih tarif.

KONTEJNERSKE tarife – najnižje tarife, ker gre za najbolj racionalno izrabo prostora.

V zračnem linijskem prometu sklepamo prevozne pogodbe z izročitvijo blaga za prevoz in z

Izstavitvijo letalskega tovornega lista – AIR WAY BILL.

Slabosti zračnega prometa:

- Relativno visoki prevozni stroški
- Ogrožanje okolja
- Kombinirati moramo vsaj 2 transportni sredstvi

Prednosti:

- Kratek čas trajanja prevoza
- Zelo pazljiv prevoz brez pogostega prekladanja, zato prevažamo manjše količine blaga velikih vrednosti.

Izbira vozne poti je odvisna od tovora, ki ga prevažamo, od stroškov, ki jih bomo imeli od prevoza, od časa, ki ga imamo na razpolago.

DOKUMENTARNI INKASO

Je nalog izvoznika (prodajalca), da pooblasti svojo banko k temu da bo izročila uvozniku (kupcu) listine o poslanem blagu v primeru ko bo kupec ali plačal v gotovini ali pa akceptiral menico. Dogovor o uporabi dokumentarnega inkasa je za kupca mnogo bolj ugoden kot za prodajalca. Prodajalec izroči blago brez jamstva v primeru da pa kupec akceptira menico pri prodajalčevi banki sme banka to akceptirano menico bodisi vrniti izdajatelju, počakati do dospelosti in jo unovčiti ali pa diskontirati.

DOKUMENTARNI AKREDITIV

Je nalog uvoznika (kupca) katerega posreduje svoji matični banki, da proti dokazila o dobavi blaga izplača samo ali po njenem nalogu neka druga banka

fakturni znesek prodajalcu. Dokumentarni akreditiv predstavlja varnost tako prodajalcu kot kupcu. Prodajalec mora v pogodbenem roku odpremiti blago ter predložiti zahtevane dokumente. Kupec pa mora plačati takrat ko je blago pravočasno odpremljeno in ko listine ustrezajo določilom akreditiva. Pri dokumentarnem akreditivu preverjamo samo dokumente (ne blaga). V primeru da blago ne ustreza dokumentom to bremeni kupca, saj kupec v mednarodni trgovini težko uveljavi reklamacijo po tem, ko je že plačal.

Organizacijske oblike tržišča razdelimo na:

- trge v ožjem pomenu besede(tržnice, letni sejmi); značilno je, da je blago na trgu prisotno in da prodaja in plačilo potekata hkrati.
- trge v širšem pomenu besede(vzorčni sejmi, borze, avkcije, licitacije, javni razpisi)

SEJMI

Nastali so z gospodarskim razvojem. Praviloma so na vzorčnih sejmih prikazani le vzorci izdelkov. Razstavljalci dajejo kupcem informacije o izdelkih, o načinu uporabe, o kakovostih, cenah, rokih dobave in v vseh ostalih pogojih prodaje. Dobava blaga praviloma sledi kasneje. Razstavljalci so lahko domači ali tuji proizvajalci in trgovci, pa tudi razna združenja (gospodarska zbornica, obrtne zbornice, turistična zveza...). Poznamo splošne in specializirane sejme. Gospodarski pomen vzorčnih sejmov je predvsem v prikazu celotne najnovejše ponudbe določene blagovne skupine, vzpostavitvi stikov med prodajalci in kupci in opozorilu na prihodnji razvoj posameznih panog. Glavne sejemске organizacije v Sloveniji so Ljubljanski sejem, d.d., Celjski sejem, d.d., Radgonski sejem in druge.

AVKCIJE(DRAŽBE) – ustna konkurenca med kupci:

To so javne dražbe. Blago na avkcijah je prisotno in si ga kupec pred avkcijo lahko ogleda. Blago je razdeljeno na posamezne dele oz. partije, ki so oštevilčeni. Avkcije se uporabljajo za hitro pokvarljivo blago (cvetlice, zelenjava, ribe), za krzno in volno, pomembne pa so tudi avkcije za blago, ki ga ni mogoče standardizirati (umetnine, starine, unikati, oblačila in predmeti slavnih oseb..) in za blago, ki je bilo zarubljeno dolžnikom. Preko avkcij pa lahko prodajajo tudi pozabljene ali najdene predmete na vlakih, avtobusih, v čistilnicah, na policiji, carini..., če se lastniki niso javili. Pomembne pa so tudi dobrodelne dražbe (npr. zbiranje medvedkov za Pediatrično kliniko, prodaja umetniških slik, ki so jih bolnišnici poklonili umetniki itd.)

Za sodelovanje na avkciji moramo prireditelju avkcije moramo plačati določeno provizijo. Če kupec sam ne sodeluje, za licitiranje pooblasti senzala. Poznamo dva načina dražbe:

- dražba navzgor,
- dražba navzdol.

Dražba navzgor

Avkcionar navede izklicno ceno in kratek opis blaga. Kdor je prijavljen ponuditi več, dvigne roko. Avkcionar nato sporoči naslednjo višjo ceno, vnaprej določeni razliki. Blago na koncu dobi tisti, ki je ponudil višjo ceno.

Dražba navzdol

Na avkcijskem semaforju je podana najvišja cena, ki se nato postopoma znižuje. Kupci imajo na svojih sedežih stikala in ustavijo semafor, ko so pripravljeni kupiti blago. Takšen način je hitrejši, vendar zahteva od kupcev natančno poznavanje razmer na trgu.

SKLADIŠČNA PODJETJA

Skladiščniki so osebe ali družbe, ki se ukvarjajo s skladiščenjem in shranjevanjem blaga položnikov, kot s svojim rednim poslovanjem. Je profitna dejavnost. Položnik skladišči blago v tujem skladišču.

Premične stvari in blago, ki ga je možno uskladiščiti.

Ne sme se skladiščiti radioaktivnih snovi, živih živali, vrednostnih papirjev.

Skladišča so običajno železobetonske zgradbe s številnimi regali. Sprejmejo tudi do 100.000 ton blaga. Dostopna morajo biti z najpomembnejšimi prevoznimi sredstvi (železnica, tovornjake, ladje...) Najpogostejša oblika skladiščnih podjetij so delniške družbe.

Vrste skladišč

Glede na vrsto uskladiščenega blaga razlikujemo:

- a) splošna skladišča, ki skladiščijo vse vrste blaga,
- b) posebna skladišča, ki skladiščijo le nekatero blago (npr. posebne vrste blaga, kot so kmetijski stroji, kmetijski pridelki...)

Po lastništvu ločimo:

- a) javna skladišča (javna podjetja)
- b) zasebna skladišča (podjetja zasebnikov)

Nekatere panoge imajo lastna skladišča (npr. pivovarne, tovarne živalskih krmil)

SKLADIŠČNA OPRAVILA

Skladišča se lahko ukvarjajo:

1. s skladiščenjem domačega blaga
2. s skladiščenjem carinskega blaga
3. s pretovarjanjem blaga

OBVEZNOSTI IN PRAVICE SKLADIŠČNIKA

Položnik in skladiščnik skleneta pogodbo o skladiščenju blaga. V pogodbi se skladiščnik obveže, da bo prevzel blago, skrbel za uskladiščeno blago, omogočil položniku, da si ogleda blago ali odvzame vzorec in da sporoči položniku kakršnekoli spremembe na blagu(okvare). Na položnikovo zahtevo pripravi pošiljko in jo izročil položniku.

Položnik pa se obveže, da bo plačal stroške skladiščenja. Stroški se obračunajo po vnaprej dogovorjenih tarifah.

GOSPODARSKI POMEN SKLADIŠČ

1. Skladišča oskrbujejo in shranjujejo blago.
2. Enostavno je prenosljivost uskladiščenega blaga na osnovi skladiščnice.
3. Uskladiščeno blago je možno zastaviti pri najemanju kredita (lombardni kredit)
4. Skladišča prihranijo podjetjem vezavo kapitala za gradnjo lastnega skladišča.

SKLADIŠČNICA je dokument, ki izkazuje stvarno premoženje (blago v skladišču).

DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO – D.O.O.

Je kapitalska družba, v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določenim vložkom. Za obveznosti družbe jamči družba sama. Značilnosti: večje osebno sodelovanje pri poslovanju, družbenik je lahko pravna ali fizična oseba!! Jamstvo: družbenik: z zneskom osnovnega kapitala, družba: neomejeno!! Poslovni delež: osnovni vložek s člansko pravico, se ne zapiše v register, samo v pogodbi, osnovni vložki so različni, vsak ima le en poslovni delež, osnovni vložki so zabeleženi v ustanovitveni pogodbi! Osnovni kapital (za d.o.o. je 2.100.000 sit) je vsota osnovnih vložkov družbenikov, je predpogoj za ustanovitev, razdeljen je na deleže (v denarni obliki, v obliki znanja ...). Slabosti: kreditna sposobnost je manjša kot pri d.d., družbenik v d.o.o. težje prenese (proda) poslovne deleže kot delničar v d.d. Organi družbe: določa jih zakon ali ustanovitveni akt.

DELNIŠKA DRUŽBA njen ustanovni kapital je 6.000.000 SIT je oblika gospodarske družbe, katere kapital je razdeljen na delnice. delnice pogosto izdajajo 'nad pari', kar pomeni, da morajo delničarji plačati več, kot je nominalna vrednost delnice, izdajanje delnic 'pod pari' je prepovedano. Jamstvo: Delničarji: ne odgovarjajo za obveznosti družbe, jamčijo do višine svojega vložka – delnice. Družba: neomejeno z vsem svojim premoženjem, P: z udeležbo velikega števila delničarjev pridemo do velikih kapitalskih sredstev, Delničarji: ne odgovarjajo za obveznosti družbe, jamčijo do višine svojega vložka – delnice, Delnica je vedno prenosljiva, razen imenske delnice, S: Ni povezave med družbeniki in vodstvom podjetja, Pogosti nasprotni interesi, Omejen nadzor! Z delnico ima delničar pravico: do ustreznega dela dobička v obliki dividende, do dela premoženja v primeru likvidacije družbe, do odločanja v skupščini delničarjev, biti izvoljen v upravni ali nadzorni organ v d.d. Delnica je lastniški vrednostni papir s katerim postane kupec oziroma delničar solastnik podjetja. Poznamo; navadne & prednostne

Obveznica je dolžniški vrednostni papir s katerim se podjetje oziroma izdajatelj zaveže, da bo kupcu obveznice vrnilo vplačana sredstva z vnaprej določenim donosom.

Dividenda je delež v dobičku. **PRIMERJAVA D.O.O. IN D.D.**

V d.o.o. je kapital razdeljen na poslovne deleže, v d.d. pa se osnovni kapital deli na delnice, na osnovi teh deležev nikoli ne izda vrednostnih papirjev, samo na podlagi pogodb. Delež je veliko težje prenesti na tretjo osebo kot delnico. Družbeniki d.o.o. so znani že pred ustanovitvijo, delnica pa se kupuje na trgu v tistem trenutku, ko obstaja višek kapitala.

Osnovni kapital v d.d. je veliko večji in zato lažje pridobi kredite. V d.o.o. pogosto ne oblikujemo organov vodenja in upravljanja (majhno št. družbenikov), v d.d. je to obvezno.

KOMANDITNA DRUŽBA-K.D.

- je družba dveh ali več oseb od katerih najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe neomejeno z vsem svojim premoženjem – komplementar, najmanj en družbenik pa ne odgovarja za obveznosti družbe neomejeno – komandist
- pravna razmerja se določijo z družbeno pogodbo
- komplementarjev pravni položaj je enak družbeniku v d.n.o.
- komandist jamči le s svojim vložkom, ni upravičen do vodenja posla družbe. Če se spusti v vodenje družbe odgovarja enako kot komplementar
- komandist ima pravico do vpogleda v poslovne knjige, upnikom odgovarja za obveznosti družbe do višine vloženega kapitala. Ne sme nasprotovati poslovanju komplementarja. firma, ime, sedež družbe in pripis k.d. Prednosti:za komplementarja: na račun komanditistovega vložka se povečuje kapital družbe, ne da bi bilo potrebno deliti poslovodstvo z drugimi družbeniki,za komanditista: ne odgovarja z osebnim premoženjem, poleg tega pa mu ni treba sodelovati pri poslovodstvu Slabosti: za komplementarja: močno vezan na družbo, jamči osebno in solidarno,za komanditista: nima pravice do vodenja poslov, ima omejen nadzor

DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO-D.N.O.

- Je osebna družba dveh ali več družbenikov, ki odgovarjajo za obveznosti družbe neomejeno z vsem svojim premoženjem - solidarno
- Družba se ustanovi s pogodbo med družbeniki
- Vsi družbeniki imajo pravico in obveznost do opravljanja poslov družbe
- Posle družbe vodijo vsi družbeniki, lahko pa se prenese na enega ali več družbenikov. Če posle vodijo skupaj je za vsak posel potrebna privolitev vseh družbenikov
- Družbeniku pripadajoči dobiček se pripiše pri njegovemu kapitalskemu deležu, morebitna izguba pa se odpiše od njegovega deleža. Ustanovni kapital je lahko denar ali stvari

Firma vsebuje imena vseh članov ali ime enega z označbo ostalih. Prednosti ni zakonsko predpisanega minimalnega ustanovnega kapitala,možnost pridobitve kredita je večja kot pri s.p.,vsi družbeniki imajo možnost nadzora poslovanja

Slabosti: za obveznosti družbe odgovarjajo družbeniki neomejeno z vsem svojim premoženjem odgovarjajo solidarno,močna vezanost družbenikov na družbo privolitev vseh družbenikov v primeru skupnega vodenja poslov

Marketing mix ali trženjski splet predstavlja sistematično komuniciranje trženjskih instrumentov:

TRŽENJSKI SPLET

Na podlagi ugotovitev tržne raziskave in tržnih ciljev razvijemo trženjski splet.

→ Politika izdelkov in sortimenta:

- katere izdelke bomo ponudili potrošniku
- kako bodo oblikovani izdelki in katere storitve bomo vključili
- storitve, ki so povezane z njimi, garancije...

→ Politika prodajnih cen:

- obsega cenovno politiko in politiko prodajnih pogojev (rabatov, dobavnih in plačilnih pogojev...)

→ Distribucijska politika: vsebuje vse organizacijske oblike prodajanja, ki jih uporablja podjetje, da bi izdelek prišel do kupca pravočasno in v pravem kraju (lastni prodajni oddelek, prodaja z zastopniki, prodaja trgovskim podjetjem na debelo in na drobno).

→ Politika komuniciranja:

- Oglaševanje prodaje
- pospeševanje prodaje
- stiki z javnostmi
- osebna prodaja

Banke so specializirane organizacije za opravljanje denarnih poslov in z denarjem povezanim poslom. Pravni položaj bank ureja poseben zakon. Na čelu bančnega sistema je banka Slovenije, ki je slovenska centralna banka. Njeno delovanje ureja zakon o banki Slovenije z dnem 25.6.1991. Njene funkcije so v skrbi za stabilnost valute, za splošno likvidnost v državi in do tujine, kontrolira banke in hranilnice, opravlja emisijo (izdajanje denarja) ter opravlja posle za republiko Slovenijo. Banke opravljajo naslednje posle:

- Prejemajo vse vrste denarnih vlog pravnih in fizičnih oseb (pasivni posli)
- Dajejo kredite in posojila (aktivni posli)
- Opravljajo plačilni promet
- Odkupujejo čeke in menice
- Poslujejo s tujimi plačilnimi sredstvi ter izdajajo vrednostne papirje ter kreditne kartice
- Opravljajo tudi posle v zvezi s sefi

Hranilnice so finančne organizacije, ki zbirajo prihranke občanov in jih namenjajo za kreditiranje komitentov (obrt, zasebna dejavnost), biti pa morajo registrirane pri banki Slovenije.

CARINE so davščine, ki jih plačujemo pri prehodu blaga čez državno mejo.

Razvrstimo jih:

Razvrstitev blaga glede na uvoz in izvoz.

- 1.) prosti uvoz in izvoz (ne pomeni, da carine ni)

2.) uvoz in izvoz dovoljen na podlagi kontingentov

Kontingent je lahko:

- določena količina, ki jo lahko uvozimo ali izvozimo (K_K)
- določena vrednost, ki jo lahko uvozimo ali izvozimo (K_V)
- to so kmetijski izdelki, rude, tekstilni izdelki,.....

3.) uvoz in izvoz dovoljen na podlagi dovoljenj

npr.:

- orožje, umetniški predmeti (arheološke najdbe), nevarne snovi, plamenite kovine,.....

Vrste carin:

- uvozne, izvozne (pri rudah), tranzitne (blago gre čez Slovenijo, niso v uporabi)
- zaščitne (pri kmetijskih izdelkih), fiskalne (trošarine)

Trošarine se uvedejo na blago, ki ga doma ne proizvajamo ali pa ga proizvajamo v manjših količinah. So vir državnih prihodkov.

- vrednostna, količinska, mešane, drsne

a.) vrednostna carina (v % od carinske vrednosti)

CARINSKA VREDNOST = fakturni znesek + pribitki (prevozni stroški, stroški zavarovanja, vmesno skladiščenje) – odbitki (popusti, rabati)

b.) količinske carine glede na težo (tehtamo blago in embalažo, embalažo odštejemo)

Izraženo je v SIT na 100 kg. Upoštevamo čisto težo (bruto teža – tara).

c.) količinske carine glede na kos (uporablja se samo pri uvozu in izvozu)

d.) mešane carine (gre za kombinacijo vrednostne in količinske teže)

e.) drsne carine (glede na sezono; in sicer višje carine na višku sezone ali pa novo in rabljeno blago) npr. sadje

CARINSKA TARIFA

- je seznam carin, ki veljajo v državi
- avtonomne, kadar jih država določa samostojno s svojo zakonodajo
- pogodbene, kadar temeljijo na meddržavnih pogodbah

CARINSKA POSTAVKA

- carina na mersko enoto blaga
znižana (velja za vse države s katerimi imamo sklenjene trgovinske sporazume)
splošna (za vse ostale države)

TRGOVSKI ZASTOPNIK

- dela v imenu in za račun naročnika
- ni zaposlen v podjetju
- dela na podlagi pogodbe
- plačilo je provizija
 - ◆ ZASTOPNIK – POSREDNIK
 - ◆ ZASTOPNIK – SKLENITELJ POSLA
 - ◆ SPLOŠNI ALI GENERALNI ZASTOPNIK
 - ◆ REGIONALNI ZASTOPNIK
 - ◆ PODZASTOPNIK

PRAVICE TRGOVSKEGA ZASTOPNIKA

- provizija
- povračilo stroškov (telefon, poština) prevoz ni vključen!!!!!!!
- reklamni material

OBVEZNOSTI TRGOVSKEGA POTNIKA

A. OBVEZNOST OBVEŠČANJA NAROČNIKA

- o razmerah na trgu
- o sklenjenih poslih

B. JAMSTVO ZA NAPAKE

C. SKRBNOST DOBREGA GOSPODARJA

Komisionar prodaja blago po nalogah komitenta (naročnika). Ima svoje skladišče (konsignacijsko skladišče), v katerem je lastnik blaga komitent. Komisionar prodaja blago v svojem imenu in za svoj račun. Komitentu nakaže kupnino od prodanega blaga, od katerega odtegne svoje stroške in provizijo.

- 1) funkcija: menica je kreditni instrument, ček je plačilni instrument (rabi kritje);
- 2) pri čeku ni akcepta in ni protesta;
- 3) pri menici ni preklica;
- 4) dospelost (vse menice, a samo vpogledni ček);

ali bolj na dolgo:

Značilnost:	MENICA	ČEK
1. funkcija	plačilna, kreditna, investicijska, garancijska	plačilna, zanemarljiva garancijska
2. obvezno kritje pri trasatu	NE	DA
3. vrste glede na izdajatelja	trasirana in lastna menica	trasirani ček
4. bistvene sestavine	8 sestavin	6 sestavin
5. akcept	DA	NE
6. glavni dolžnik	DA (akceptant)	NE (samo regresni)
7. predpisana značilnost trasata	kdorkoli	banka
8. trasatov prevzem avala	DA	NE
9. zastavni indosamenti	DA	NE
10. dospelost	vpoglednica, povpoglednica, dnevnic, oddnevnic	vpoglednica
11. akceptiranje, intervencija, razmnoževanje	DA	NE